

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

Галич Л.Б., Чикор Т.О., Куроєдова К.Л., Макарова О.М.,
Виженко Є.Є, Стасюк О.А.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична
стоматологічна академія»

Анотація статті. В статті представлений аналіз досвіду використання дистанційної форми навчання у післядипломній освіті, який є дієвим механізмом, здатним вирішити як навчально-методичні проблеми для застосування сучасних освітніх інновацій в вищій освіті, здійснити оптимізацію навчального процесу, а також реалізувати нові підходи до безперервного і випереджаючого навчання.

Ключові слова: післядипломна освіта, дистанційна система навчання.

Пріоритетним положенням сучасної концепції державної політики України в галузі освіти є активна інтеграція вітчизняної вищої школи у світовий освітній простір. Перебудова вищої медичної освіти спрямована на створення конкурентоспроможної і розвиненої вітчизняної освітньої системи.

Головною метою діяльності вищого медичного навчального закладу є забезпечення підготовки фахівців високого рівня для медичного обслуговування та покращення стану здоров'я населення України. В свою чергу, підвищення ефективності охорони здоров'я - це, перш за все, вдосконалення системи професійної підготовки медичних кадрів. [1]

Однією з особливостей сучасного педагогічного процесу у післядипломній освіті є широке використання різних інформаційних технологій. Володіння комп'ютером та вміння користуватися інтернет-ресурсом стали невід'ємними складовими вищої медичної освіти. Використання телекомунікацій та мережевих технологій дозволяє проводити навчання в тих випадках, коли викладач та курсант розділені значною географічною відстанню. В даний час дистанційне навчання (навчання на відстані) отримує в світі все більшого поширення.

Підвищення якості навчання за рахунок оптимізації засобів і форм організації самостійної роботи курсантів дозволяє стимулювати пізнавальну активність і самостійність лікарів. Професійне зростання лікаря як фахівця, його соціальна затребуваність як ніколи залежить від уміння вчасно і самостійно прийняти правильне рішення стосовно діагностики і лікування хворого, вирішити нестандартне завдання, від здатності до планування і прогнозування результатів своїх самостійних дій. Враховуючи, що при вивченні ортодонції позааудиторно лікарі самостійно опановують великий об'єм інформації, головною рисою дистанційних освітніх технологій є чітка орієнтація на свідому самостійну роботу, а також усвідомлене, самостійне регулювання лікарями обсягу, темпу, часу і якості засвоєння матеріалу. [2]

Технології дистанційного навчання є дієвим механізмом, здатним вирішити як навчально-методичні проблеми для застосування сучасних освітніх інновацій в вищій освіті, так і здійснити оптимізацію навчального процесу, а також розробити і реалізувати нові підходи до безперервного і випереджаючого навчання.

Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє перевести процес навчання на якісно більш високий рівень. В результаті відбувається переорієнтація традиційного навчання на принципово новий рівень, де змінюється роль курсанта: він стає активним учасником освітнього процесу.

Важливо, що у вивченні будь-якої медичної спеціальності візуалізація відіграє ключову роль. Психолого-педагогічні дослідження показують, що використання електронних навчальних систем із засобами візуалізації сприяють більш успішному сприйняттю і запам'ятовуванню навчального матеріалу. Це обумовлено активізацією роботи одночасно обох півкуль: ліва півкуля звично працює при традиційній формі навчання, а права півкуля, відповідальна за образно-емоційне сприйняття пропонованої інформації, активізується при візуалізації. В результаті відбувається творчий і професійний розвиток особистості лікаря. [3]

Дистанційне навчання - є одним із сучасних технологій підвищення кваліфікації лікарів і використовується різними способами. Основні технології дистанційного навчання, які використовуються в медицині:

1. Надання завдань та навчальних матеріалів, а також повернення для перевірки виконаних завдань у вигляді мультимедійної інформації (друковані, аудіо-, відео-, текстові електронні матеріали), електронною поштою. Дана технологія є «навчання з листуванням» з необхідністю очних зустрічей курсантів та викладачів (настановні лекції, семінари, консультації, контрольні заходи, обговорення та захист історії хвороби).

2. Комп'ютерне навчання - з використанням мережі інтернет або інших мереж, включаючи локальні мережі (навчальні програми, електронні підручники, комп'ютерні тести, матеріали електронних бібліотек, мережеві бази даних). Комп'ютерне навчання доповнюється навчальними аудіо- та відеоматеріалами, наданням комплектів навчальних матеріалів на традиційних носіях і очними зустрічами учнів і викладачів.

Практичною частиною роботи слухачів є рішення ситуаційних завдань та самостійна робота. Велика увага в процесі підвищення професійної компетенції лікаря надається самостійній роботі. [4]

Система контролю знань слухачів включає: вхідний контроль знань, тренувальний навчальний контроль, тестовий контроль по темі, підсумковий контроль. Дані тестування необхідно фіксувати в «електронній» записці, доступній для курсантів, і в електронному журналі викладача. Дистанційна система навчання не дає можливості утворення «прогалін» в засвоєнні курсу: за кожен пройдений розділ слухач звітуватиме перед викладачем і тільки після цього може просуватися далі, контроль придбаних знань може бути дуже детальним і практично постійним.

Ефективність будь-якого виду навчання на відстані залежить від чотирьох складових:

а) ефективної взаємодії викладача та курсанта, незважаючи на те, що вони фізично розділені відстанню;

- б) використання педагогічних технологій;
- в) ефективності розроблених методичних матеріалів та способу їх популяризації;
- г) ефективності зворотного зв'язку.

Іншими словами, ефективність дистанційного навчання залежить від якості використовуваних матеріалів (навчальних курсів) і майстерності педагогів, що беруть участь в цьому процесі. Тому педагогічна, змістовна організація дистанційного навчання (як на етапі проектування курсу, так і в процесі його використання) є пріоритетною. Звідси важливість концептуальних педагогічних положень, на яких передбачається будувати сучасний курс дистанційного навчання. Коротко їх можна викласти таким чином:

1. В центрі процесу навчання знаходиться самостійна пізнавальна діяльність курсанта (навчання, а не викладання).

2. Важливо, щоб лікар-курсант навчився самостійно здобувати знання, користуючись різноманітними джерелами інформації; вмів з цією інформацією працювати, використовуючи різні способи пізнавальної діяльності та мав при цьому можливість працювати у зручний для нього час.

3. Самостійне придбання знань не повинно носити пасивний характер, навпаки, курсант з самого початку повинен бути залучений в активну пізнавальну діяльність, не обмежуватись засвоєнними знаннями, але неодмінно передбачає їх застосування для вирішення різноманітних проблем навколишньої дійсності.

4. Організація самостійної (індивідуальної або групової) діяльності курсантів в мережі припускає використання новітніх педагогічних технологій, адекватних специфіці даної форми навчання, стимулюючих розкриття внутрішніх резервів кожного та одночасно сприяють формуванню соціальних якостей особистості. Найбільш вдалі в цьому відношенні навчання у співпраці (для активізації пізнавальної діяльності кожного курсанта в мережах), метод проектів (для творчого інтегрованого застосування отриманих знань), дослідницькі, проблемні методи.

5. Дистанційне навчання передбачає активну взаємодію як з викладачем-координатором, так і з іншими партнерами співробітництва в процесі різного роду пізнавальної і творчої діяльності. Проблеми соціалізації досить актуальні при дистанційному навчанні.

6. Система контролю повинна носити систематичний характер і будуватися як на основі оперативного зворотного зв'язку (передбаченої в структурі навчального матеріалу, оперативного звернення до викладача або консультанта курсу в будь-який зручний для учня час), автоматичного контролю (через системи тестування) так і відстроченого контролю (наприклад, при очному тестуванні). [5]

Дистанційна освіта на кафедрі післядипломної освіти лікарів-ортодонтів Вищого державного навчального закладу «Українська медична стоматологічна академія» передбачає можливість складання тренувального та підсумкового контролю знань за темами, передбаченими навчальним планом та програмою.

Тренувальний контроль дозволяє курсанту самостійно перевірити рівень засвоєних знань. Принцип зворотного зв'язку дистанційної освіти при тренувальному контролі полягає у тому, що курсант може переглянути допущені помилки.

Таким чином, лікар-курсант, що перебуває на дистанційній формі навчання може самостійно зрозуміти свої недоліки у засвоєнні матеріалу та зосередитися на цих питаннях.

Використання дистанційної системи контролю знань дає можливість курсантам скласти тематичний підсумковий контроль у зручний для нього час та комфортних умовах, що знижує стресове напруження і дає можливість сконцентруватися виключно на поставленому завданні. Надання лікарям-курсантам можливості отримати підсумкову оцінку без складання екзамену зменшує психологічне та фізичне навантаження на слухачів під час складання підсумкового контролю, створює позитивний морально-психологічний клімат, формує у курсантів переконання в об'єктивному підході до оцінювання знань.

Тематичний та підсумковий контроль передбачає обмеження часу на тестове завдання та ситуаційну задачу, що виключає можливість використовувати допоміжний матеріал для відповіді на поставлене запитання.

Результати підготовчих та підсумкових контролів автоматично відображаються у базі даних викладача-куратора, що дає можливість контролювати та прослідкувати динаміку успішності курсантів, що перебувають на дистанційній формі навчання.

Таким чином, дистанційна форма навчання робить систему оцінки знань об'єктивною та незалежною від викладача, мотивує слухачів до самостійного пошуку вирішення поставлених перед ними завдань із використанням інтернет-ресурсів, сприяє підвищенню їх соціальної та професійної мобільності, соціальної активності, кругозору та рівня самосвідомості. Методика дистанційної освіти дозволяє реалізувати для слухача індивідуальну навчальну програму та навчальний план. Зокрема, самостійно вибирати послідовність вивчення тем предмету і темп їх вивчення.

Список використаної літератури

1. Ждан В.М. Упровадження в систему управління якістю освіти міжнародного стандарту ISO 900:2009 – запорука надання академією освітніх послуг на міжнародному рівні / В.М. Ждан, В.М. Бобирьов, С.М. Білаш // Сучасні технології управління навчальним процесом у Вищих медичних навчальних закладах : матеріали навч.-наук. конф. з міжнародною участю. – Полтава, 2014. – С. 3-5.
2. Куроедова В.Д., Галич Л.Б., Головка Н.В., Дмитренко М.І, Куроедова К.Л., Галич Л.В. Впровадження нових технологій на кафедрі післядипломної освіти лікарів- ортодонтів // Міжнародний науковий вісник. Випуск 6 (25). Частина I. – Ужгород-Кошице-Мішкольц, 2013. – С. 90-96.
3. Куроедова В.Д., Галич Л.Б., Головка Н.В., Сірик В.А., Куроедова К.Л. Досвід роботи з клінічними ординаторами іноземних країн на кафедрі післядипломної освіти лікарів- ортодонтів // Світ медицини та біології. – №2 (37).2013. – С. 108-110.

4. Куроєдова В.Д. Проблеми формування професійної компетентності лікаря-ортодонта / В.Д. Куроєдова, Л.Б. Галич, Н.В. Головка та ін. // Матеріали X ювілейної Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі». Частина-2. – м.Тернопіль, ТДМУ «Укрмедкнига», 2013. – С.458-461
5. Куроєдова В.Д. Використання дистанційної освіти для управління навчальним процесом на кафедрі післядипломної освіти лікарів-ортодонтів / В.Д. Куроєдова, Л.Б. Галич, Н.В. Головка та ін. // Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Сучасні технології управління навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах» – м.Полтава, 2014. – С.119-122.